

Restes del recinte emmurallat

La Pobla de Lillet

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli antic.

Coordenades:

Latitud: 42.24424
Longitud: 1.97476
UTM Est (X): 415417
UTM Nord (Y): 4677403

Classificació

Número de fitxa: 08166 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval
Segle: XIII-XIV
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: No es coneixen restes visibles.
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN: R-I-51-5595
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari: IPA núm. 1441
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat: Privada
Titular: Varis propietaris.
Autoria de la fitxa: Sara Simon Vilardaga

Descripció

Recinte fortificat que envoltava la població amb un castell-palau, on vivien els seus barons, els senyors de Mataplana. El recinte fortificat de la Pobla de Lillet, que envoltava el primer nucli de població, tenia en el punt més elevat del turonet, el castell-palau dels Mataplana i una església dedicada a Sant Antoni. (topònim) Aquests edificis es van destruir al segle XVII arran d'un incendi. En el seu emplaçament es va construir l'actual església parroquial de Santa Maria i l'edifici de la rectoria. Aquest darrer actualment és conegut com el castell, ja que en els seus fonaments i subsòl s'hi poden conservar restes del citat castell-palau dels Mataplana. En el moment en que es van construir aquests nous edificis també es va fer el trasllat del cementiri, que estava situat en el que és l'actual plaça de l'església, el nou emplaçament fora del recinte emmurallat fou el del camp on avui hi ha el casal parroquial (el 1910 es tornà a canviar de lloc el cementiri, emplaçant-lo al lloc actual, fora del nucli urbà). Pel que a les restes del recinte fortificat no es coneixen panys visibles de la muralla, cal dir però que la trama urbana permet resseguir un probable recinte, també cal tenir present que la construcció de la carretera actual de Ripoll va comportar, entorn a l'any 1910, la desaparició del carrer jussà amb l'enderroc de totes les cases que estaven edificades en arran del riu.

Observacions:

Entorn al 1910 es van enderrocar les cases del carrer Jussà que donaven al riu Llobregat per tal de construir la carretera de Ribes.

Història

L'origen del castell de la Pobla de Lillet i de la nova vila de la Pobla és fruit de l'activitat repobladora de la família Mataplana. Aquesta nissaga apareix a finals del segle XI al costat dels comtes de Cerdanya, llavors tenia la residència fixada al castell de Mataplana, al costat de Montgrony. Al segle XIII decideixen crear nous nuclis de poblament en punts estratègics dels seus dominis per tal de repoblar la zona i reforçar-ne les defenses, a Mataplana, Gombrèn, Castellar de n'Hug i la Pobla de Lillet. El 15 d'abril de 1297 Ramon d'Urtx i el seu fill Hug de Mataplana atorguen carta de privilegis, llibertats i franqueses als habitants de la Pobla. El lloc escollit per a la construcció de la nova "populationem et bastidam et fortitudinem" era un petit tossal anomenat el "Pujol" i situat a la confluència dels rius Llobregat i Arija, a uns dos quilòmetres de l'antic castell de Lillet i de la canònica de Santa Maria. Els senyors de Mataplana hi fixaren la seu i residència, en perjudici del castell de Lillet que s'aniria abandonant i perdent importància. El fet de que la Pobla esdevingués el centre de la baronia segurament va ajudar en el ràpid augment de la població al lloc, fet testimoniats amb les nombroses ventes i establiments de solars documentats en els successius anys, en concret al 1325 es construïen cases al carrer jussà a tocar del Llobregat i es realitzaren diverses ventes de parcel·les. Al segle XIV les conseqüències provocades per la pesta van fer minvar la demografia, però al llarg del mateix segle trobem iniciatives per tal de recuperar pobladors. El 1345 Roger de Pallars i el 1349 Artau de Pallars confirmaren les franqueses de la Pobla. És interessant el document que data del 1353, on Artal de Pallars, concedia la tinença de la torre que hi havia a la Pobla, a la Plana del Pujol, i que estava en estat ruïnós, i un hort contigu a Ramon Ferrer, a canvi de residir-hi i de mantenir-la en bones condicions. En el fogatge de 1378 a la Pobla de Lillet hi consten 46 focs. A finals del segle XIV es viuen moments d'inseguretat per la Guerra dels dos Peres i a nivell local és època d'instabilitat als territoris de les baronies de Pinós i Mataplana. Tot això va fomentar un període de construcció o millores de muralles a diferents pobles. A la Pobla al 1370 hi ha referències de l'enderroc de cases per la construcció de les muralles, i al

1389 s'iniciaren obres de reforç i fortificació del castell i de les muralles; els habitants hi hagueren d'anar a treballar, però alguns poblatans no volen anar-hi apel·laren a les franqueses sense èxit, ja que el jutge ordenà que era una emergència i tenien l'obligació d'anar a treballar. Referències del segle XV ens donen a conèixer alguns topònims referits a les muralles, com el Portal de la Plana i la Torre de Riembau. Durant la guerra civil catalana del segle XV, els senyors de Pinós (la baronia de Mataplana es vengué el 1374 a aquest llinatge) es posicionaren al bàndol del rei, fet que provocà que la Pobla de Lillet fós assaltada i parcialment incendiada, entre els danys hi havia la destrucció de l'hospital. A partir d'aquí les referències al castell de la Pobla són escasses, el 1578 es cita la muralla de la vila com una afrontació i el 1618 una casa és referenciada com a "dejús lo castell de la Pobla". Al segle XVII la Pobla de Lillet passà a mans del duc d'Alba. En un document del 1715, fet arran de la finalització de la guerra de Successió i on es fa un repàs de les fortificacions de la vegueria de Manresa i de la sotsvegueria de Berga, apareix la Pobla de Lillet on s'esmenta que "el seu recinte del costat de la riba és format per les mateixes cases, i del costat dels conreus és emmurallat i té algunes torres com la de Bagà. Té cinc portes i conté unes 200 cases" "Com que no pot servir per a res a causa de les muntanyes que l'envolten i que la tanquen completament, cal fer el mateix que a Bagà [o sigui, ensorrar muralles i torres]". (SERRA,R.;BUSQUETS,J.;VILADÉS,R. (2009:24).

Bibliografia

DALMAU, R., CATALÀ, P. (1976: 901-910): "Castell de Lillet i Castell de la Pobla". Els castells catalans. Rafael Dalmau ed., Barcelona. FONT I RIUS, J.M. (1969:646-649): Cartas de población y franquicia de Cataluña. CSIC, Madrid-Barcelona. FRANCÀS I PATSÍ, À. (1997): La Pobla de Lillet. Història, costums i tradicions de la Vall de Lillet (Berguedà). Columna Albí, Berga. Inventari del Patrimoni Arquitectònic, núm. 1441. Generalitat de Catalunya. ROSIÑOL I ORRIOLS, J. (1988): El passat de la nostra vila. La Pobla de Lillet. Recull històric, geogràfic i cultural. Ed. La Llar del Llibre, Barcelona. SERRA VILARÓ, J. (1930): Baronies de Pinós i Mataplana. Reedició de 1989 del Centre d'Estudis Baganesos. SERRA,R.;BUSQUETS,J.;VILADÉS,R. (2009:20-29) "El castell durant la guerra de Successió i al segle XVIII." L'Erol, núm. 100, primavera-estiu 2009. Àmbit de Recerques del Berguedà. VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històric-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona. VVAA. (1985:48): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona. VV.AA. (1994:137-138). "Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà", vol.5. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona. VVAA. (2003:126-127): "Arquitectura, III. Dels palaus a les masies", L'Art Gòtic a Catalunya Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

